

GREEN TEEN PROGRAM

FENNTARTHATÓSÁGRÓL FIATALOKNAK

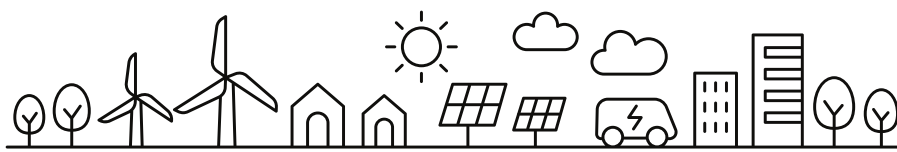
az újrahasználat jegyében

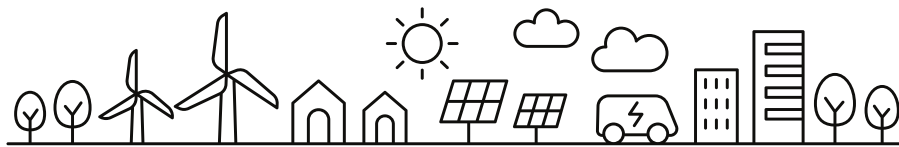
6 részes foglalkozássorozat
felső tagozatosok számára

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés	_____	1
Gondold újra!	_____	2
Utasítsd vissza!	_____	8
Csökkentsd le!	_____	13
Javítsd meg, oszd meg!	_____	19
Használd újra - és újra	_____	25
Hasznosítsd újra	_____	32

Bevezetés

A fenntarthatóság mára a világ működésének központi fogalmává vált. Ahhoz, hogy a felnövekvő generációk már ezzel a szemlélettel éljék az életüket, a szemléletformálást az iskolákban érdemes kezdeni.

A **6 modulból álló oktatási program**, amelynek anyagát a kezdedben tartod, egy felső tagozatos diákok számára kidolgozott tréninganyag a fenntarthatóság, a hulladékszegény életmód és az újrahasználat témakörében.

Mint a legtöbb életmódprogramban, a hulladékcsökkentés esetében is a legfontosabb a szemléletformálás, a gondolkodás megváltoztatása, hiszen ezek segítik a megelőzést. A hulladékkezelés csak azután válhat feladattá, hogy mindent megtettünk, hogy megakadályozzuk a keletkezését.

A hulladékcsökkentés hét lépésben jól ábrázolható. Röviden a 6+1 R folyamatában foglaljuk össze, ahol az egyes lépések angol nyelvű megnevezése ad ki egy-egy R betűvel kezdődő szót. Programunk egyed moduljaiban ezeket a lépéseket tekintjük át - a +1R, azaz a komposztálás témakörét most nem érintjük.

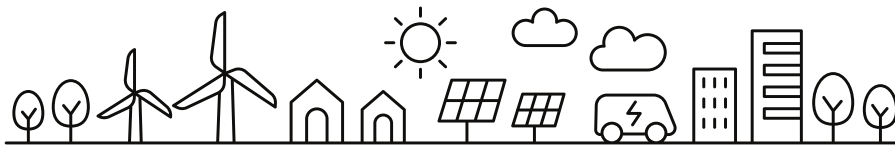

Az előadásokon interaktív formában beszélünk arról, hogy miért is fontos tulajdonképpen ez a téma. Ezután a 6R lépésein végighaladva röviden összefoglaljuk az egyes lépések lényegét és a gyakorlati megvalósítás lehetőségeit. Minden alkalommal bemutatunk szemléltető eszközöket, és minden egyes lépéshez gyakorlati, a résztvevők által a mindennapokban is alkalmazható tippeket adunk.

Célunk, hogy változást érijünk el azoknak a viselkedésében, akikhez eljut a programunk, és felhívni a figyelmet arra, hogy az egyes ember alulról indított kezdeményezései is milyen nagy hatásúak lehetnek a szélesebb körök működésére.

Légy részese te is ennek a változásnak egy fenntarthatóbb jövőért!

1. Gondold újra!

Mi az a fenntarthatóság?

Az egyik első megfogalmazás szerint az a **fenntartható életmód**, ami:

kielégíti a jelen szükségleteit anélkül, hogy csökkentené a jövő generációk képességét arra, hogy kielégítsék a saját szükségleteiket.” (ENSZ, 1987)

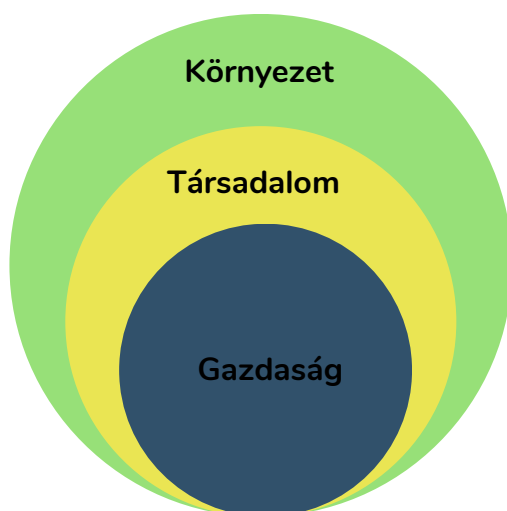
Vagyis, ha a jövőnket biztosító környezeti, pénzügyi vagy társadalmi erőforrásokat túl gyorsan használjuk fel, azaz feléljük, az nem fenntartható. A fenntarthatóság fogalomköre **fejlődést jelent**, és nem növekedést.

Feladat

Értelmezzétek a következő ábrákat a fenti fogalom segítségével!

A fenntartható fejlődés modellje

A természeti környezet határozza meg a társadalom felépítését és működését. A gazdaság működése ennek kell, hogy megfeleljen.

A természeti környezet változik a leglassabban. A gazdaságban az ember képes rövid távon is változást létrehozni. Ezért ez az a terület, amelynek alkalmazkodnia kell a természeti környezet feltételeihez.

A fenntarthatóság 6 alapelve: gyakorlati útmutató

Hogyan használjuk tudatosan erőforrásainkat? Ebben segít a 6 alapelv.

A zero waste fogalma

Magyarul a **teljes hulladékmentességet** jelenti: olyan életmódot, ahol **nem termelünk szemetet**. A gyakorlatban ez egy elérhetetlen cél, de fontos, hogy efelé törekedjünk. A mozgalom magyar képviselői: Kump Edina, Tóth Andi és Antal Évi, világviszonylatban pedig Bea Johnson.

Tudtad?

A zero waste mozgalom arcait követheted a közösségi médiában is:

Kump Edina - @korforras

Tóth Andi - @hulladek_nelkul

Antal Évi - @vaszonzsakoslany

Bea Johnson - @zerowastehome

Beszélgessünk!

Te melyik alapelvet ismerted már? Melyiket tudnád a legkönnyebben megvalósítani?

Feladat

Minden mindennel összefügg. Az alábbi fogalmakat kössétek össze a lehető legtöbb módon, keressetek kapcsolatokat közöttük!

SZEGÉNYSÉG

PATAK

REGGELI

HULLADÉK

KERÉKPÁR

VIRÁGOS GYEP

FARMERNADRÁG

ÖKOTURIZMUS

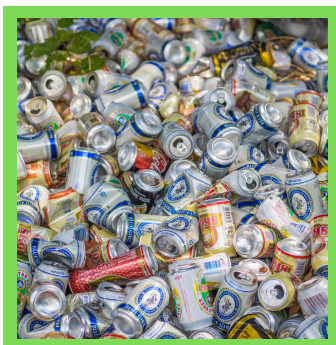
A körülöttünk lévő világ egy nagy rendszert alkot, amelynek mi magunk is részesei vagyunk. Így szinte minden mindennel összefügg, azaz a mi döntéseink is hatnak a világra.

A legtöbb döntésnek azonban hátránya is van, valamint olyan következménye, melyre nem mindig gondolunk, mikor a megoldást keressük. Nézzünk erre egy példát!

Vitassuk meg!

Az alumíniumdoboz-gyűjtő automata története

Egy iskola szemétszedési akciót hirdetett, amely során azt tapasztalták, hogy a környéken **sokan eldobálják a kiürült alumínium italosdobozokat**. Egy szülő javaslatára **aludoboz-gyűjtőautomatát** telepítettek az iskolába. Ide ugyanis sokan jártak a településről, és mindenki által jól megközelíthető helyen volt. Ráadásul az iskola megkaphatta az alumíniumdobozok visszaváltásáért járó pénzt, így mindenki jól járt.

Igen ám, de az általános iskolában **nem üzemelt büfé**, ahol ilyen csomagolású terméket lehetett volna kapni. Az iskolaigazgató úgy döntött, hogy **üdítőautomatát** telepít a visszaváltó automata mellé, a környezetvédelem iránt elkötelezett tanári kar pedig gyűjtőversenyt hirdetett az osztályok között. Azt remélték, hogy így többen fogják használni az új automatát.

A diákok lelkesen hordták be az alumíniumdobozokat. A helyiek, hallva a kezdeményezésről, nyugodt szívvel vásároltak **egyre több italt**, üdítőt, hiszen csomagolásukkal a környezetet védték és az iskolát segítették.

A környékbeli gyártóüzem vette a jelzést, és **még több alumíniumdobozos italt gyártott** és szállított a település boltjaiba. Pedig tisztában volt vele, hogy minden **100 legyártott dobozból csak 60 hasznosul majd újra** - 40 százalék a szemétbe kerül.

A megnövekedett gyártással tehát a szemét mértéke is növekszik.

Tanulság: minden döntés hatással van az egész rendszerre, amelyen változtatni akar. Mielőtt döntést hozunk, az egész rendszert kell megvizsgálni.

Kérdés

- Melyik lépésnél lehet egyértelműen látni, hogy rossz irányba halad a folyamat?
- Hol állítottad volna le, vagy módosítottál volna a folyamaton?
- Vajon lehetett volna más megoldást is találni az eredeti problémára?

Feladat otthonra

A **szelektív hulladékgyűjtés** nagyon fontos, hiszen a felesleges tárgyak nagy részét így újra tudjuk hasznosítani. A legjobb azonban az, ha alig van mit szétválogatni, tehát minimális hulladékot termelünk.

Már vásárláskor dönthetünk a **csomagolásmentesség**, a **kevés csomagolás**, illetve a **jól újrahasznosítható csomagolás** mellett, mint amilyen az üveg vagy a fém.

Gondold végig otthon a családdal, ti **milyen lépéseket tehettek** azért, hogy kevesebb szemét kerüljön a vegyes (kommunális) és a szelektív kukákba?

Ezek a lépések amellet, hogy csökkentik a család szemétermelését, jó hatással vannak az **ökológiai lábnyomokra** is. Hallottad már ezt a kifejezést?

Mi az az ökológiai lábnyom?

Az ökológiai lábnyom azt mutatja meg, hogy mekkora szárazföldi és vízi területre van szükség egy ember igényeinek kielégítéséhez és hulladékainak elnyeléséhez.

Azt a területet jelenti, ami károsodás nélkül meg tudja termelni az aktuális életvitelünkhöz szükséges javakat, élelmet, energiát.

Mértékegysége: hektár/fő/év. Kiszámítható egyes emberekre, csoportokra, régiókra, országokra vagy vállalkozásokra is.

Tudtad?

Az 1970-es években volt először olyan év, amikor nem voltak elegendőek a Föld erőforrásai ahhoz, hogy ellássuk magunkat: túllőttünk a célon. A globális **Túllövés Napja** azóta évről évre egyre hamarabb jön el. 2022-ben már július 28-án feléltük bolygónk arra az évre szánt erőforrásait. Ez azt jelenti, hogy az emberiség ökológiai lábnyoma olyan nagy, hogy jelenleg 1,75 Földre lenne szükségünk, hogy meg tudja magát újírtani a természet.

Feladat otthonra

Tudni szeretnéd, hány Földre lenne szükség, ha mindenki olyan életmódot folytatna, mint te? Számold ki a Magyar Nemzeti Bank kalkulátorával a Te ökolábnyomod mértékét! A kalkulátort itt találod: <https://okokalk.mnb.hu>

Játékos feladat

Halászos játék

Képzeljétek el, hogy a fotón látható kis halászfaluban éltek. Itt a családok egyetlen bevételi forrása a kifogott halak eladásából származik. Ebből vesznek maguknak ételt, gyógyszert, ebből fedezik a napi kiadásukat. A tó elég kicsi, legfeljebb 20 hal úszkálhat benne.

Alkossatok néhány fős csapatokat, adjatok nekik nevet is. A játék célja, hogy minden csapat annyi halat fogjon, amennyi csak lehetséges. A játék 10 körön át tart, minden kör egy-egy napot jelképez.

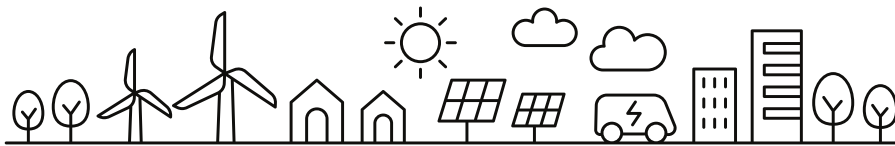
A játék szabályai:

- A csapatok körönként **1, 2, legfeljebb 3 halat** foghatnak, de dönthetnek úgy is, hogy **nem halásznak** abban a körben. Ilyenkor 0 halat írunk a fogásnaplóba.
- A **halak minden éjjel szaporodnak**: reggelre **25 %-kal lesznek többen**. Amennyiben a tóban maradt halak száma nem osztható 4-gyel, a kerekítés szabályai szerint járunk el. (ha a kör végén 10 hal marad, reggelre plusz 2-t teszünk vissza a tóba ($10 \times 1,25 = 12,5 \sim 12$), de ha 11 marad, akkor már 3 halat ($11 \times 1,25 = 13,75 \sim 14$).
- Minden kör **addig tart**, amíg mindenki annyi halat fogott, amennyit eltervezett.
- A csapatok **egyszerre halásznak**, látják a többieket.

A körök végén a táblán vezetett **fogásnapló** segítségével kiszámoljuk, mennyi hal maradt a tóban, majd a következő körre számukat 25 százalékkal növeljük (de legfeljebb 20-ig).

	Halak száma a kör elején	Csapatnév 1	Csapatnév 2	Csapatnév 3	Összes kifogott hal egy körben
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					

- Sikerült eljutni a 10. kör végéig? Milyen taktikát választottatok? Mit csinálnátok másképp?
- Összedolgoztatok más csapatokkal, vagy csak a sajátotok jólétét tartottátok szem előtt?
- Milyen új szabályt hoznátok még?
- Ki nyert és ki veszített szerintetek?
- Tudtok olyan valós szituációt, példát hozni, ami ehhez a játékhoz nagyon hasonlít?

2. Utasítsd vissza!

- avagy minden NEM döntésünk IGEN valami másra

Beszélgessünk!

- Tudtad, hogy vásárlásaink tetemes részét olyan árucikkek teszik ki, melyeket **nem terveztünk megvenni?**
- Elgondolkodtál már azon, hogy egy nagybevásárlás során **hány kg csomagolóanyagot** viszel haza?
- Megnézted már, mennyi **prospektust és szóróanyagot** kaptok hetente a postaládátokba? Vajon ezeknek mi lesz a sorsuk?

A fogyasztói társadalom tagjaiként **állandóan ki vagyunk téve a csábításnak**, hogy újabb tárgyakkal és szolgáltatásokkal vegyük körbe magunkat, egyszóval **vásároljunk**.

Reklámok, akciók, kihagyhatatlan ajánlatok, termékek mellé csatolt ajándéktárgyak, ingyenesen osztogatott szórólapok világában élünk. Sokszor **nem is olyan könnyű nemet mondani**, azaz visszautasítani valamit.

Az **átgondolt vásárlás** és a számunkra **felesleges tárgyak visszautasítása** az egyik legnagyobb lépés afelé, hogy kevesebb szemetet termeljünk.

Feladat

Gondold végig: egy bevásárlóközpontba vagy kisebb boltba betérve milyen eszközökkel vesznek rá minket a vásárlásra?

Videó

Ötletadóként nézzétek meg a Tudatos Vásárlók Egyesületének videóját:

[Hogyan kerülheted el az impulzusvásárlást?](#)

Kettőt fizet, hármát vihet!

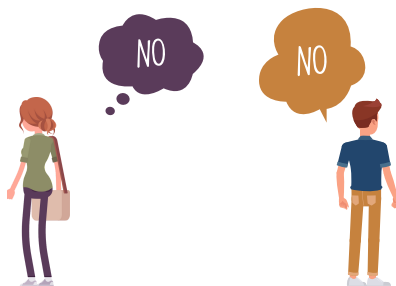
Elméletben könnyű kivédeni a csábító akciókat, a ránk szózott nejlonzacskót, és az automatikusan a poharunkba kerülő műanyag szívószálat, de a valódi helyzetekben nem ilyen egyszerű nemet mondani.

Feladat

Gyűjtsétek össze, milyen fogyasztásra buzdító trükkökkel találkozhattok a vásárlásaitok során, és azok milyen hatást gyakorolhatnak rátok!

Boltok eszközei	Mit érzünk emiatt?	Mit tehetünk ellene?
Óriási bevásárlókocsik	Szinte eltűnik benne az áru, így mindig azt érezzük, alig vettünk valamit.	Bevásárlólistával menjünk, vagy válasszunk kisebb kocsit, kosarat.

Feladat

Az alábbi hétköznapi szituációk segítségével próbáljátok ki, hogyan tudnátok visszautasítani a felesleges termékeket, ajánlatokat!

- 1 Pékségben vásárolsz, és kérsz 4 zsemlét. Az eladó már nyúl is a nejlonzacskóért. Hogyan kéred meg, hogy inkább a magaddal vitt vászonzacskóba pakoljon?
- 2 A postaládátok rendszeresen megtelik prospektusokkal, szórólapokkal. Ha leveletek érkeznek, már bele se fér. Hogyan éred el, hogy megszűnjön ez az állapot?
- 3 A barátaid észreveszik, hogy akciósak a pólók az egyik üzletben: hármat fizetsz, négyet vihetsz. Neked igazából nem tetszenek a kínálatban szereplő pólók. Hogyan utasítod vissza a vásárlást?
- 4 A testvérednek hamarosan születésnapja lesz. Anyukád lelkesen meséli, hogy hányféle dekorációt, lufit, papírpoharat és tányért, kiegészítőt fog beszerezni. Milyen érvekkel győződ meg, hogy gondolja át a vásárlást?

Vásárolok, tehát vagyok

Nemcsak a boltok módszereit kell kivédenünk: a saját vásárlási szokásaink megismerése is fontos ahhoz, hogy csak azt vigyük haza, amire valóban szükségünk van.

Különböztessük meg a vásárlás két típusát:

- **Impulzusvásárlásnak** nevezzük azt, amikor **érzelmeink hatására**, előre nem tervezetten veszünk meg valamit.
- A **tudatos vásárlás** során észérvek alapján, **tervezetten, előre átgondoltan** hozunk vásárlási döntéseket.

Feladat

Gyűjtsünk össze néhány olyan érzést, helyzetet, amelyek hatására vásárolni szoktunk!

Vidd magaddal!

Hogyan lehetsz napról napra egyre tudatosabb vásárló? Kezdd azzal, hogy mielőtt megveszel valamit, felteszel magadnak néhány kérdést:

1. Szükségem van rá?
2. Hasznos számomra?
3. Megengedhetem magamnak?
4. Vásárlás helyett kölcsön tudom kérni valakitől, vagy kibérelhetem?
5. El tudom készíteni magamnak?
6. Hol és hogyan gyártották?
7. Hol fogom tárolni?
8. Amikor már nem használom, mihez kezdek majd vele?

Borítsd ki a szemetest!

Belenéztél már a szemetesbe otthon vagy az iskolában? Milyen hulladékok vannak benne? Mit gondolsz, miből lehet a legtöbb, és miből a legkevesebb? **Vajon dobunk bele olyat, amit el tudnánk kerülni?**

Ahhoz, hogy ezt megtudjuk, a legjobb módszer, ha egyszerűen **kiborítod a szemetest**, és alaposan megvizsgálod, mit is vitetsz el hétről hétre a kukásautóval.

A hulladékot átnézve választ adhatsz arra, hogy

- mit lehet szelektálva, azaz külön gyűjteni?

- mit lehet többször használatos eszközzel kiváltani?

- mit lehet visszautasítani?

Feladat

Melyik tartós használatú tárggyal helyettesítheted az eldobható eszközt? Kösd össze!

Papírszalvéta

Szívószál

Műanyag pohár

Eldobható evőeszköz

Alufólia

Eldobható ételes doboz

Műanyag csomagolás

Szórólap, akciós újság

Nejlonzacskó

PET palack

Papírtörő

Saját bögre, pohár

Méhviaszos kendő, fedő

Éthordó, saját doboz

Konyharuha

Kulacs

Kosár, szatyor, textilzsák, üveg

Textilszalvéta

Kanálgép, fém evőeszköz

Fém szívószál vagy semmi

Online információgyűjtés

Helyben, piacon vásárolok

Légy kreatív!

Válassz egyet az alábbi ötletek közül, és készítsd el te is!

- Készíts a postaládátokra egy „**Reklámanyagot nem kérünk!**” feliratot valamilyen odaillő rajzzal, ábrával!
- Fűzz vagy ragassz össze **használt papírból jegyzetfüzetet** a bevásárlólistáknak!
- Készíts méhviasz, sütőpapír és régi pamutvászon anyag segítségével **méhviaszos csomagolót!** Az elkészítés módját [ebben a videóban](#) megtalálod.

3. Csökkentsd le!

Ne sok legyen, inkább épp elég!

Tudod-e?

- hogy minden cselekedetünkkel **hatással vagyunk a környezetünkre?** Az ebédünk, a ruháink előállítása, a kedvenc időtöltésünk mind alapanyagot, energiát igényelnek, melyet a közösből veszünk el.
- hogy a **Föld nyersanyagkészlete** - a víz, a földgáz, a kőolaj, a szén és a különböző nemesfémek mennyisége - **véges?**
- hogy a világ népességének jelenlegi életmódját akkor tudnánk hosszútávon biztosítani, **ha lenne még egy olyan bolygónk**, mint a Föld?

Te mennyire élsz nagy lábon?

Emlékszel az 1. fejezetből az **ökológiai lábnyom** fogalmára? Ez a mérőszám azt fejezi ki, mennyi erőforrás: termőterület, víz, levegő kell egy termék előállításához, illetve egy bizonyos életmódhoz. Olyan adat, ami megmutatja, **milyen mértékben éljük fel** természetes környezetünk megújuló javait, tartalékait.

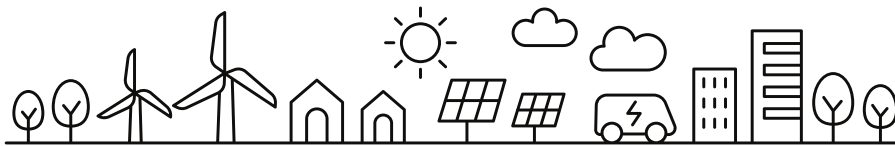
Kényelmünket, szokásainkat nem könnyű feladni, és szerencsére nem is kéri ezt tőlünk senki. Már azzal kevesebb erőforrást, alapanyagot használunk fel, ha csupán csökkentjük a fogyasztásunkat. Így kisebb lesz az ökológiai lábnyomunk, azaz kevesebb erőforrást használunk, mégis kényelmesen élünk.

Ökológiai lábnyoma mindenkinek van, Te is kiszámolhatod a magadét, családotét a linkre kattintva:

<http://www.kothalo.hu/labnyom/>

A kapott értéket a program összehasonlítja a világ- és a magyar átlaggal is.

- Meglepett, hogy te hol helyezkedsz el ezekhez képest?
- Mit gondolsz arról, hogy a magyar átlagfogyasztó több, mint másfélszer annyit fogyaszt, mint a világátlag?
- Mit gondolsz, melyik országokban a legmagasabb és hol a legalacsonyabb az ökológiai lábnyom mutatószám? [IDE](#) kattintva ellenőrizheted.

Projektfeladat

Végezz felmérést az ismerőseid között!

Kérd meg a családtagjaidat, barátaidat, osztálytársaidat, hogy **számítsák ki ők is** az ökológiai lábnyomukat. **Készíts grafikont** az eredményekből, és mutasd meg a résztvevőknek. Beszélgetsetek arról, hogyan csökkenthető az ökológiai lábnyom - ehhez [ITT](#) találtok segítséget. Ki mit vállal a felsorolásból? Egy hónap múlva ismételjétek meg a kérdőív kitöltését, és nézzétek meg, mi változott ennyi idő alatt!

Miből használhatunk kevesebbet?

Élelmiszerek

Minden élelmiszernek van ökolábnyoma: ki lehet számolni, mennyi víz, energia kell ahhoz, hogy megteremjen egy paradicsom vagy az asztalunkra kerüljön egy szelet szalámi.

A növény termesztéséhez vagy az állat felneveléséhez szükséges összes energiát, a termék feldolgozásához, a boltokba való szállításához és a vásárlásunkhoz felhasznált erőforrásokat is figyelembe kell venni a számolásnál.

Beszélgessünk!

- Jártál már piacon? Miben különbözik egy élelmiszerbolttól?
- Vajon miért környezettudatosabb, ha helyi termelőtől vásárolok, vagy a boltban magyar terméket veszek le a polcról?
- Miért érdemes szezonális, azaz idényzöldséget, -gyümölcsöt fogyasztani?

Csoportmunka

Alkossatok néhány fős csapatokat, és a kiadott **élelmiszerkártyák** segítségével oldjátok meg a következő szituációkat!

Készítsétek el a hozzávalókból **a világ legfinomabb szendvicseit!** Beszéljétek meg a többi csapattal, ki mit választott!

Fordítsátok meg a kártyákat, és nézzétek meg az egyes alapanyagok **ökolábnyomát!** Melyiknek a legnagyobb, melyiknek a legkisebb? Adjátok össze: mekkora a szendvicsetek ökológiai lábnyoma?

Melyik **alapanyagokat tudnátok elhagyni** úgy, hogy még mindig ínycsiklandó ételt kapjatok?

Mit könnyű elhagyni, és mit nehéz? Beszéljétek meg a többiekkel: ki mit tudott elhagyni. **Kinek lett a legkisebb ökolábnyomú szendvicse?**

Vegetáriánusnak nevezzük azt, aki nem eszik húst. **Vegán** pedig az, aki semmilyen állati eredetű terméket nem fogyaszt: mézet, tojást és tejterméket sem.

Miből használhatunk kevesebbet?

Kozmetikumok

Ha elképzeled a fürdőszobátokat, biztosan fel tudsz sorolni jó néhány **kozmetikai terméket**, melyet naponta használtok. Mik jut eszedbe elsősre?

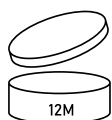
Jó, ha tudod, hogy ezek a termékek

- felbontás után **csak pár hónapig** őrzik meg a minőségüket.
- a lejáratási határidő után **veszélyes hulladéknak** tekintendők, így semmiképp se tedd a háztartási hulladékok közé, vagy öntsd a lefolyóba a maradékot.
- már a **csomagolásukat tekintve is** lehetnek környezetkímélők: vásárolj újratölthető csomagolást vagy pumpás kiszerezést.

Feladat

Az alábbi kis képek (piktogramok) kozmetikumok csomagolásán szerepelhetnek. Vajon mit jelentenek? Kösd össze a képeket a meghatározásokkal!

Ezt a csomagolást biztosan újra fogják hasznosítani, gyűjtsd szelektíven!

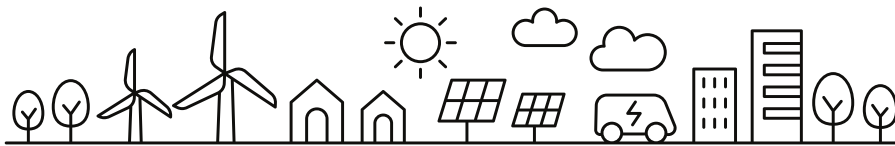
Olvasd el a használati utasítást vagy az összetevők listáját

Újrahasznosítható csomagolás

Felbontástól számított szavatossági idő

Eltarthatóság a gyártás napjától számítva

Állatkísérlet nélkül készült termék

Miből használhatunk kevesebbet?

Ruhák

Beszélgessünk!

Mit gondolsz, mennyi ruhája van egy átlagos magyar tinédzsernek? Több vagy kevesebb, mint

- egy felnőttnek
- egy vele egykorú nyugat-európai társának
- egy ellenkező nemű osztálytársának?

Mitől függ, hogy mennyi a sok, mennyi a kevés?

Az öltözködés az **önkifejezés egyik formája**, de emellett ruháinknak több **szempontnak** is meg kell felelniük:

- kényelmesség
- praktikusság, funkcionalitás
- beszerzés helye
- tisztítás és tárolás

Sokan rengeteg ruhát felhalmoznak különböző stílusokban, színekben, hogy legyen miből választaniuk és biztosan jó benyomást keltsenek a környezetükben. A sokféle ruha szettekké alakítása azonban rengeteg időt elvesz, így **öröm helyett csak bosszúságot** okoz nekünk.

Érdeemes inkább olyan **ruhatárat kialakítani**, melynek darabjai illenek hozzánk és egymáshoz, szeretjük őket viselni, és minden helyzetben meg tudunk jelenni bennük.

A **kapszulagardrób** egy olyan stílusmódszer, amely során főként a szekrényed alapvető darabjaira építesz öltözködésedre. Ezek olyan felsők, alsók, dzsekik, cipők és kiegészítők, amelyek soha nem mennek ki a divatból, és egymással kiválóan variálhatók.

Videó

Nézd meg a Huszka Ági szín- és stílustanácsadóval készült [videót](#) a kapszulagardróról! ,
Hogyan fogalmaznád meg saját szavaiddal, hogy mit takar ez a foglalkozás?

Miből használhatunk kevesebbet?

Energia

Tudtad?

Érdekességek az energiafogyasztásról

Tudtad, hogy

- a 2010-es évek közepe óta már nemcsak januárban kiugró az energiafogyasztásunk, hanem a klímaberendezések miatt júliusban is?
- az online jelenlét is mérhetően sok energiát emészt fel?
- az energiafogyasztásunk alig 10 százalékát nyerjük megújuló energiaforrásból?

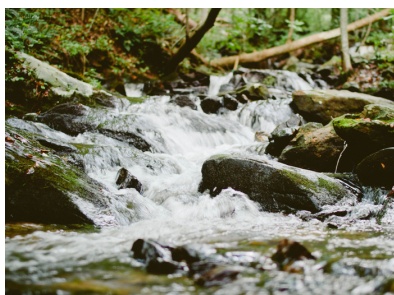

A **megújuló energia** olyan természetes forrásból nyerhető, környezetbarát energia, mely **folyamatosan rendelkezésre áll** vagy **belátható időn belül újratermelődik**, szemben a nem megújuló energiaforrásokkal, mint a kőszén, kőolaj, földgáz, atomenergia. Ilyen a nap-, a szél, a víz- és a geotermikus energia vagy a biomassa.

Feladat

A képek segítségével gyűjtsétek össze, milyen változatos módokon nyerhetünk energiát!

Van a környezetekben ezekhez hasonló energiaforrás? Hol?

Feladat

Mivel az energia nagy része jelenleg még nem megújuló forrásokból származik, így vigyáznunk kell rá. **Az alábbi képen jelöld be nyilakkal: te hol tudnád csökkenteni az energiafogyasztást? Hogyan?**

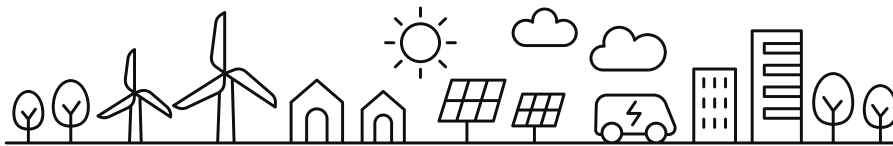
Tudtad?

Energiatakarékossági tippek

- A legtöbbet azzal spórolhatsz, ha tudatosan vásárolsz. Minden termék előállításához energiát fogyaszt!
- Felejtsd el a stand by üzemmódot! Ha egy készüléket nem használsz, kapcsolj ki vagy húzd ki a konnektorból.
- Pakold tele a mosó- és mosogatógépet - de ne vidd túlzásba! Ha fél töltséggel használsz, energiát és vizet pazarolsz, ha pedig túltöltöd a gépet, nem mos elég hatékonyan.
- Gyorsan merül a telefonod? Használj energiatakarékos üzemmódot, ezáltal az akkumulátor is tovább bírja majd. Ha feltöltötted a telefont, ne hagyd bedugva a töltőt.
- Fürdés helyett zuhanyozz! Ezzel nemcsak vizet, de energiát is spórolunk, mivel kevesebb meleg vízre van szükség hozzá.

Ne feledd: az energiatakarékossággal egyúttal pénzt is spórolsz!

4. Javítsd meg, oszd meg!

Együtt többre megyünk!

Tudtad?

- a minket körülvevő tárgyaink közel felét **évente csak pár alkalommal** használjuk? Gondolj a sífelszerelésre, úszógumira, nagy utazóbőröndre!
- a **tervezett elavulás** azt jelenti, hogy a nagyobb bevétel érdekében a cégek kevésbé tartós, hamarabb elromló, ezért **hamarabb lecserélendő** termékeket terveznek, gyártanak?
- az elektronikai cikkeink, mint a mobiltelefon, laptop, televízió gyakori lecserélése, az újabb és újabb modellek megvásárlása miatt **az elektronikai hulladék az egyik leggyorsabban növekvő hulladéktípus** az Európai Unióban?

Fun Fact

A kaliforniai Livermore tűzoltóállomásán 1901 óta napi 24 órában világít egy villanykörte. Hogyan lehetséges ez? Olyan rendkívül tartós, narancssárgás fényű izzószál van benne, amelyet a francia emigráns, Adolph Chaillet talált fel. Ő azonban nem árulta el a körte különlegesen hosszú életének titkát, így nem tudjuk reprodukálni azt. Pedig jó lenne, ha mi is ezzel világíthatnánk! Ha kíváncsi vagy rá, [ITT](#) megnézheted!

Biztosan hallottad már a **fogyasztói társadalom** kifejezést. Ez azt jelenti, hogy a gazdaság növekedése a fogyasztáson alapul: akkor növekszik, ha a társadalom tagjai vásárolnak. Ennek következtében sokkal több tárgy vesz minket körül, mint a megelőző korok embereit összesen.

Eszközeinket minden korábbinál **gyorsabban tudjuk cserélni**, az online térben a nap bármely napszakban tudunk vásárolni, és folyamatosan pénzköltésre buzdítanak minket a reklámok, melyek észrevétlenül lettek a hétköznapijaink részei.

A napról napra változó trendek között bizony nem könnyű kiigazodni, és egyre többen döbbennek rá, hogy nem is érdemes. Tárgyaikkal **a vásárlás után** is törődni kell: tárolni, javítani, majd eladni vagy továbbadni. Mivel könnyen juthatunk új termékekhez, a használt eszközök értéke töredéke lesz az eredeti árnak. Sokan ilyenkor értik meg, milyen **sok pénzt veszítettek** a korábbi vásárlásukkal.

Hogyan változtathatunk ezen a működésmódon?

A **körkörös vagy körforgásos gazdasági modell** azt jelenti, hogy az egyes termékek, eszközök és az infrastruktúra hosszabb ideig van használatban, újra és újra felhasználásra kerül, jelentősen javítva ezzel az erőforrások hatékony alkalmazását.

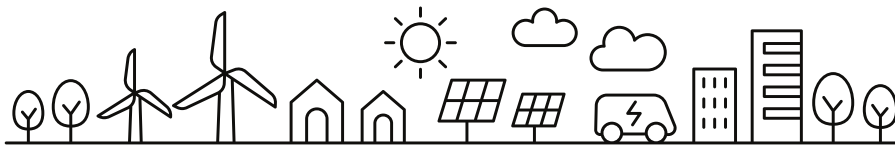
A **lineáris gazdaság** működése: termelj, használd, dobd ki!

Ezzel szemben a **körkörös gazdaság** része a javítás, a megosztás, az újrahazsnálat és az újrahazsnosítás is.

A **körkörös gazdaságnak számos előnye van** a lineáris, azaz egyirányú gazdasági modellel szemben. Azzal, hogy a termékeket **hosszabb ideig használjuk**

- **kevesebb erőforrást** fogyasztunk el a közösből
- elősegítjük a **biztonságos nyersanyagellátást**
- ösztönözzük az **új ötleteket**
- **tartósabb és fejlettebb** termékeket kapunk
- javítjuk az **életminőségünket**
- és hosszú távon **pénzt takarítunk meg.**

A körforgásos gazdasági működés drasztikusan **csökkenti az erőforrásigényt**, így **fenntarthatóbb társadalmat** hoz létre a jelen és a jövő generációi számára.

Javítsd meg!

Jártatok már úgy, hogy egy drága háztartási eszköz - kávéfőző, mosógép, telefon - , egy apró alkatrész meghibásodása miatt **használatatlanná vált**? A szerviz szerint nem javítható, az alkatrészt nem lehet cserélni vagy olyan drága, hogy az árából vehettek egy újat?

Mára az Európai Unió vezetői is felismerték, hogy ez a jelenség **nem fenntartható**. Középtávú **céljaik közé emelték**, hogy a jövőben elsősorban azokat a vállalkozásokat támogatják, melyek termékeiket **cserélhető és/vagy javítható alkatrészekből** állítják össze. Előírták, hogy a gyártóknak megfelelő mennyiségű pótalkatrésszel és szervizhálózattal kell rendelkezniük a legyártott termék javításához.

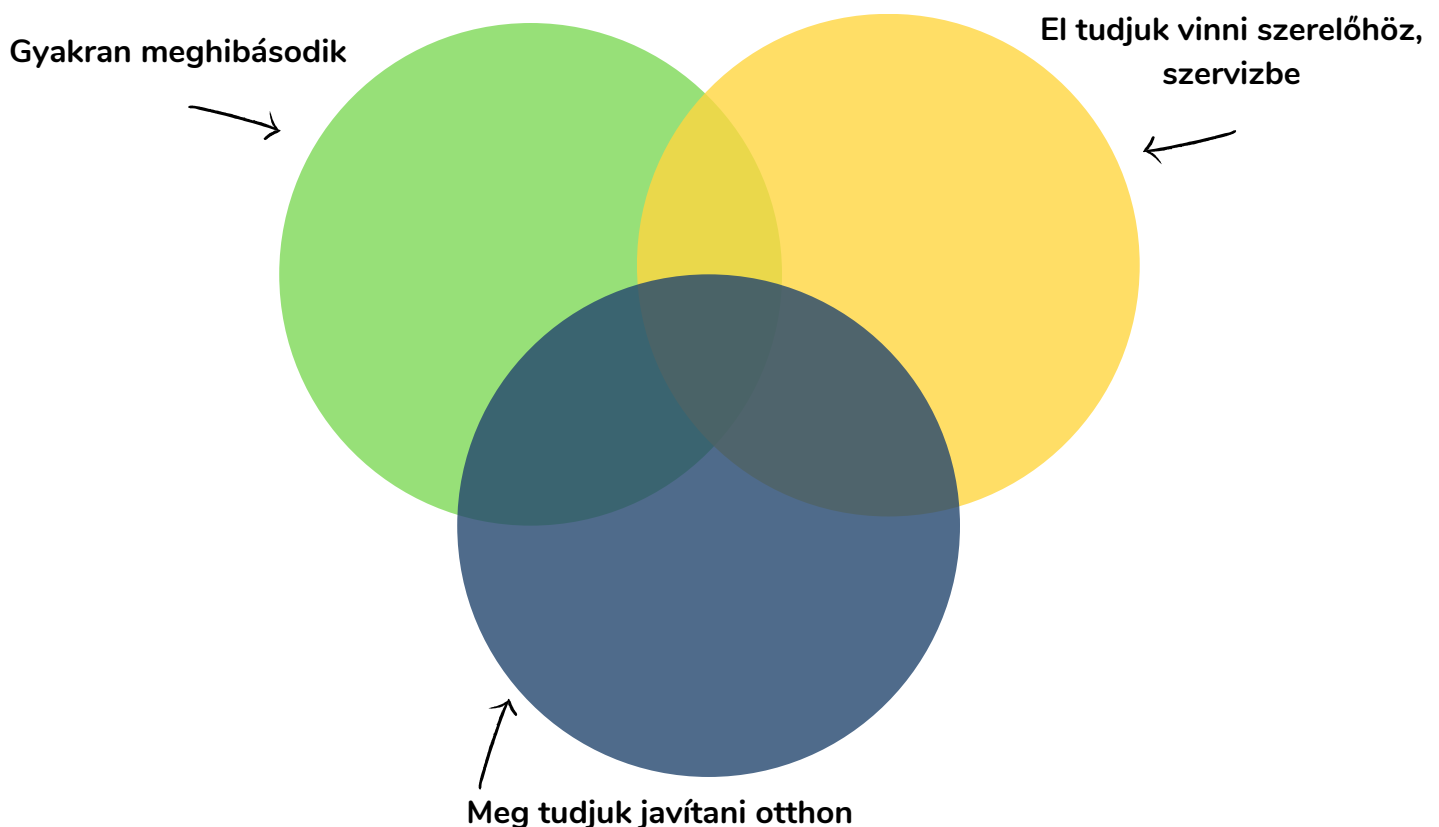
Tippek a tudatos vásárláshoz

- A **többfunkciós gépek** több tárgyat kiválthatnak, így megéri befektetni a vásárlásukba.
- A különböző **tesztoldalak**, a felhasználók véleményei segítenek a döntésben vásárlás előtt.
- **Minél egyszerűbb** az eszköz működési elve, annál könnyebben javítható.
- Részesítsük előnyben a **szervizhálózattal** rendelkező gyártók termékeit!

Feladat

Dolgozzatok néhány fős csapatokban, és töltsétek ki az alábbi ábrát.

Feladat

Közösen válaszoljatok az alábbi kérdésekre:

- Milyen típusú tárgy hibásodik meg a leggyakrabban?

- Ki lehet váltani valamivel?

- Ki mit tud megjavítani otthon? Gyűjtsétek össze az osztály szakemberlistáját!

- Milyen javítómesterek élnek a környéketeken? Osszátok meg egymással!

Használjuk együtt!

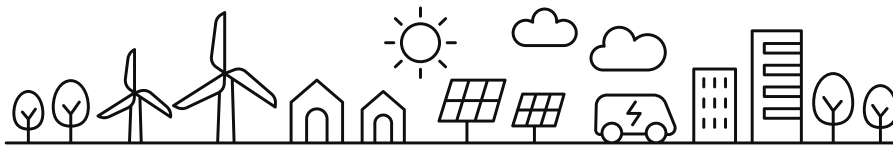
Erőforrásainkat úgy is óvhatjuk, ha együtt használunk gépeket, eszközöket.

Kölcsönzés

Ritkábban használt, drágább vagy szaktudást igénylő gépeket (pl. takarítógép, fúró, elektromos fűrész vagy utánfutó) kölcsönözni tudjuk. Előnye, hogy olcsóbb, mint a vásárlás, és a javítást, tisztítást, tárolást a kölcsönző intézi. Hátránya, hogy a felhasználóknak alkalmazkodiuk kell egymáshoz.

- Milyen eszközöket, tárgyakat kölcsönöztetek már?

- Milyen szabályokat kellett betartani?

Megosztott használat

A kölcsönzéshez hasonló megoldás, amikor a tágabb családdal vagy a lakóközösséggel használunk közösen egyes eszközöket: bográcsot, sörpadot, szánkót vagy sövénynyírót. Ilyenkor nem a pénzünkkel fizetünk, hanem azzal, hogy közösen gondoskodunk a tárgyakról, tisztítjuk, tároljuk őket. Ide tartozik a településeken közösen használt közlekedési eszközök (e-roller, kerékpár) rendszere is.

Feladat

Gondold végig, **te mit tudnál kölcsönadni** a barátaidnak? És **mit kérnél el** másoktól? Játsszátok el ezeket a helyzeteket a szituációs kártyák segítségével! Cseréljétek szerepeket, hogy mindenki legyen kölcsönző és kölcsönkérő is!

Milyen érzés volt, amikor kölcsön kértél valamit? És amikor te kölcsönöztél?

Feladat otthonra

Nézz utána!

A **Mi utcánk** kezdeményezés kisebb közösségeket fog össze, akik egymás között osztanak meg tárgyakat. Nézz utána, milyen feltételekkel lehet csatlakozni, milyen szabályokat kell betartani! A kezdeményezést itt találod: <https://miutcank.hu/hu.html>.

Milyen előnye van a közös használatnak?

Szolgáltatások elterjedése

A jövő a szolgáltatásoké: amikor szakemberre bízol egy munkát, amihez különleges gépek és tudás kell - ahelyett, hogy megvásárolnád a gépet vagy az eszközt. Ma is sokféle szolgáltatást használunk már a fodrásztól kezdve a különböző szervizeken át a költöztetésig.

Feladat

A ház körüli munka fontos és hasznos dolog, de rengeteg időt elvesz. Vajon milyen szolgáltatásokat tudnánk igénybe venni, hogy több időt töltsünk a családdal, pihenéssel?

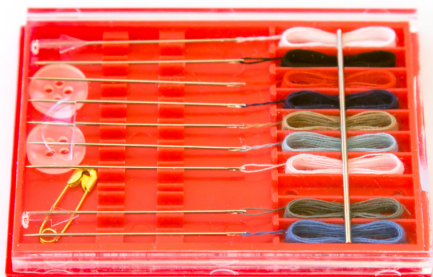
Tudásmegosztás

Tárgyaink kisebb hibáit otthon is meg tudjuk javítani. Ezt a tudást régebben az idősebbek adták át a fiataloknak: együtt varrtak, szereltek a gyerekekkel. Ma már az internet segítségével szinte bármilyen témában találhatsz olyan videókat, leírásokat, amelyek tudást, tapasztalatot adnak át. Nézz utána, milyen tárgyak javításáról találhatsz videókat!

Projektfeladat

Mire valók az alábbi tárgyak? Kérd szüleid, nagyszüleid segítségét!

Melyikből van otthon? Nézd meg, próbáld ki!

Készíts te is videót, blogbejegyzést vagy prezentációt az osztálytársaid számára egy olyan témában, melyben nagyon jó vagy! Mutasd meg, mihez értesz! Készítsetek, javítsatok, szereljetek meg valamit otthon. Mutasd be, írd le a folyamatot, magyarázd el az apró fogásokat, trükköket!

5. Használd újra - és újra

A second handtól a könyves buszmegállóig

Tudtad?

- akár millió dolláros üzlet is lehet a **használt holmik adásvétele**? Nézd meg, milyen jól működnek a legismertebb online oldalak, vagy épp bolthálózatok! Csatlakozz te is hozzájuk például a **Vinted** alkalmazás letöltésével!
- a fejlett országokban az emberek a megvásárolt ruháik **2/3-át sosem veszik fel**? Sőt, kampányt indítottak a tudatos vásárlásért azzal a céllal, hogy a vásárlók **legalább 6 (!) alkalommal** felvesyék a ruháikat.
- a használtan vásárolt ruhák, tárgyak a korábbi mosás, tisztítási folyamatoknak köszönhetően **már nem tartalmazzák** a gyártás során rajtuk maradt kemikáliákat, vegyszereket?

Mi köze van a turkálónak a levegő tisztaságához?

Videó

A turitól a tiszta levegőig - nézd meg a videót [ITT](#) !

Ugye emlékszel a **körkörös gazdaság** modelljére az előző fejezetből?

Tárgyaink előállítása, szállítása, forgalmazása **erőforrást** - kőolajat, vizet, levegőt - és különböző **nyersanyagokat** - fa, fémek, bőr, textil - igényel. Ezekből véges tartalékokkal rendelkezünk, így aztán vigyázni kell rá. Ez azt jelenti, hogy **akkor is óvod a Földet**, ha a tudatosan megvásárolt holmijaidat **a lehető legtöbbször és legtovább használod**, és segíted, hogy utánad más is használhassa őket.

Feladat

ÖKO-Bingó

Az alábbi **ÖKO-Bingó**n a tárgyak, ruhák használatával, megóvásával, kapcsolatos állításokat olvashatsz.

- Járj körbe az osztályban, és gyűjts minden állításhoz egy-egy aláírást a társaidtól!
- Egy állítást az írhat alá, aki azt magára nézve igaznak veszi.
- Egy lapot egy ember csak egyszer írhat alá.

Aki 5 perc alatt megszerzi az összes aláírást, az egy hangos **BINGO!** kiáltással jelezze, hogy végzett!

Vállfára szoktam akasztani a ruháimat, ingemet.	Rendszeresen ápolom a cipőimet.	A társasjátékokat használat után elteszem a dobozba.	Sütés-főzésnél kötényt veszek fel.
Hazaérve otthoni ruhába öltözöm.	A szennyest színenként szétválogatva mossuk ki.	Vittünk már tisztítóba ruhát, szőnyeget.	Játékaim, holmijaim épek, minden alkatrészük megvan.
A téli sapkákat, sálakat, kabátokat nyáron elpakoljuk.	A mobilomat tokkal, fóliával védem.	A táskámban a könyvek, füzetek, eszközök nem gyűrődnek.	A szobámban rendszeresen port törölök, porszívózok.
Van otthon ruhakefének, szöszfelszedő hengerünk.	Használok esernyőt, gumicsizmát.	Hazaérve felakasztom a kabátom, egymás mellé teszem a cipőm.	A biciklimet, rolleremet letámasztva teszem le.

Hogy ment? Beszéljétek meg, mit tudtatok meg egymás szokásairól!

Ha szeretnéd a lehető legtöbbször használni tárgyaidat, ruháidat, akkor **átláthatóvá kell tenned** a polcokat, szekrényeket. **Minél kevesebb holmid** van, annál többször fog eszedbe jutni, hogy felvegyük, használd, viseld.

Ehhez a rendszerező munkához számtalan segédletet, trükköt találhatsz az interneten. Elég, ha a **rendszerezés**, **gardróbrendszerezés** szavakat beütöd a keresőbe. A szelektálásnak van néhány könnyen elsajátítható alapszabálya, amelyekkel érdemes megismerkedni.

Videó

Fogarasy-Zólyomi Zsu **profi gardróbrendszerező**. Munkája lényege, hogy mások szekrényét átnézi, és válogatás után átláthatóvá teszi. Hogyan zajlik egy ilyen folyamat? Nézd meg a következő videóban: <https://www.youtube.com/watch?v=3wE20txLsfg&t=6s>

Zsut instagramon is megtalálod **@zsu_gardrobmaniaja** néven!

Így rendszerezd a gardróbodat

- A válogatás, rendrakás időigényes feladat, **szánj rá egy délutánt!**
- **Pakolj ki mindent** egy halomba, majd **tisztítsd ki** a szekrényt, polcot, fiókot.
- Ha kell, **szerezz be tárolókat**: vállfát, fiókrendszerezőt, de használhatsz cipősdobozt is.
- A kikapolt holmit az alábbi szempontok alapján **csoportosítsd**:

Nagyon szeretem, jó rám
Jó állapotú, gyakran használom

Rendszerezés után visszakerül a
szekrénybe

Nagyon szeretem, jó rám
DE most éppen nem használom

Tisztán, rendbe téve elpakolom a
fénytől, portól óvva.

Jó állapotú, de nagyon ritkán vagy
egyáltalán nem használom.

Továbbadom, eladom.

Kisebb hibája van, javítható.

Megjavíttatom, majd döntök a
sorsáról (szekrény, továbbadás).

Olyan sérülése, hibája van, ami miatt nem
lehet már használni.

Újrahasznosítom másképp, vagy a
lehető legjobb módon teszem a
hulladékok közé.

- Rendszerezve, hajtogatva, dobozokba rakva **találj helyet** a ruháknak!

Átlátható, rendben tartott környezetben a lelkünk is megnyugszik és a hangulatunk is jobb lesz tőle!

Hova vigyem, ami nekem már nem kell?

Jó néhány megoldás közül választhatsz, ha jó állapotú, még használható tárgyaidat, ruháidat szeretnéd minél tovább a körforgásban tartani.

Eladom

Online piactér

Adok-veszek csoport

Garázs vásár

Bolhapiac

Gardrób vásár

Cserecsoport

Baráti társaság

Gardróbcsere

Elcserélem

TÖKÉLETES, DE NEM NEKEM

Adománybolt

Gyűjtések, felajánlások

Továbbadom

Szociális szervezetek

Ruhagyűjtő konténer

Család, ismerősök

A Textrade Kft. **használsruhagyűjtő konténereivel** az ország egész területén találkozhattok. A székesfehérvári telephelyű cég a begyűjtött ruhákat, cipőket, táskákat **átválogatja**, így nyugodtan tehetek bele tökéletes állapotú ruhát, de szakadt, foltos holmit is. A válogatás után a holmik nagyrésze használtruha-üzletbe és a Vöröskereszthez, kisebb része pedig szeméttégetőbe kerül - **mindössze 1% lesz hulladék!**

Kép forrása: <https://textradekft.hu/hasznalt-ruha-gyujtes/>

Feladat otthonra

Adományozni jó, hiszen jót cselekszünk, miközben új életet adunk azoknak a tárgyainak, amelyek másoknak még hasznosak lehetnek. Fontos, hogy **megfelelően végiggondold a felajánlást**, hogy az adomány valóban segíteni tudjon, és ne jelentsen felesleges terhet a karitatív szervezetekre. Hazánk legnagyobb humanitárius (szervezete, a **Magyar Vöröskereszt** rövid útmutatót készített, mire figyeljünk, ha szeretnénk másokon segíteni. [ITT](#) te is elérheted:

Projektfeladat

A **szelektálás** szó hallatán elsősorban a ruháink jutnak eszünkbe. Pedig átválogathatsz más tárgyakat: könyveket, játékokat, bögréket, dekorációkat, akár még a bútorokat is. Továbbadásukra hoztunk **néhány kreatív megoldást**. Melyiket valósítod meg az iskolában vagy a lakókörnyezetekben?

Cserepolc

Mindenkinek vannak olyan tárgyai, amelyeket **kidobni sajnál**, de már nem nagyon van rá szüksége.

Ezeket az apróbb tárgyakat **vihetjük be a közösségbe**, és tehetjük a polcra. Ügyeljünk rá, hogy **ép, működő és hiánytalan** holmik kerüljenek ide: olyanok, amiket bárki szívesen elfogadna.

A polcot tegyük **jól megközelíthető, de picit elkerített** részre, hogy mind a tárgy elhelyezését, mind elvételét megkönnyítsük, hiszen sem az adományozás, sem annak elfogadása nem könnyű feladat.

Hozzávalók:

- 1 nyugodt, de mégis központi **hely az iskolában** (aulában, ebédlőben)
- 1 **engedély** a használatra
- 1 régi **polc, szekrény** vagy bármilyen rakodófelület
- festék, ecset, matricák, bármilyen **dekoráció**
- plakát, használati útmutató
- mindenféle jó **állapotú, de használaton kívüli kisebb tárgy**: játék, könyv, iskolaszer, plüssállat, bögre, képeret, dísz tárgy stb.

Cserealkalmak

Szervezettek évente, félévente az iskolában vagy a baráti körben **ruhacserét, tárgycserét**. Ez lehet ingyenes, de pénzt is kérhetnek a holmikért, és az összeget **felajánlhatjátok jótékony célra**.

Olyan ruhákat, tárgyakat vigyetek a cserére, melyek ugyan jó állapotban vannak, de már nem használjátok, viszont az eladásával se bajlódnátok.

Állapodjatok meg mennyiségbeli és minőségbeli feltételekben, hogy senkit se érjen csalódás. A megmaradt holmik sorsáról is gondoskodjatok (adomány, ruhakonténer).

Hozzávalók:

- egy nagyobb terem asztalokkal, fogasokkal
- plakát
- jó néhány érdeklődő

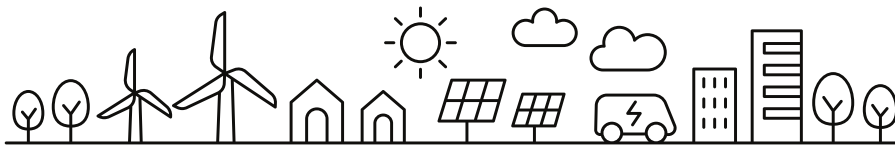
Feladat

Készíts egyedi plakátot, figyelemfelkeltő hirdetést az alábbi tárgyakhoz!

A cél az, hogy minél jobb áron el tudd adni őket. Segítségképp keress néhány hirdetést az ezekhez hasonló tárgyakról.

- **Miben egyedi** a képen látható tárgy? És miben hasonlít a többire?
- Milyen **adatokat** kell tartalmaznia egy jó hirdetésnek?
- **Szükséges fotó?** Miért?
- Melyik tárgyat **nem tudnád eladni** a felsoroltak közül? Miért?

Újat vagy használtat?

A magyar **használt ruha** kifejezés nem cseng valami hívogatóan, sokan emiatt kerülnek a **turkálókat** – jaj, megint egy rosszul hangzó kifejezés! Vajon többen vásárolnának **másodkézből** (second hand), ha "**már szeretett ruhák**" néven említenénk az angol **preloved** kifejezés alapján? A **vintage** és a **retro** stílus nagyon divatos, pedig ezek is használt tárgyak újrahasználatát jelentik - **ilyen sok múlik a megnevezésen?**

A világ különböző részein **az emberek és a tárgyak viszonya** is más és más. Észak-Európában, például **szeretik a régi dolgokat**. Úgy gondolják, ezeknek történetük van – épp ezért kevés, de jó minőségű ruhával, bútórral veszik körbe magukat. Az Egyesült Államokban ezzel szemben **az új tárgyakat érzik igazán magukénak** az emberek, és sokkal gyakrabban lecserélik bútoraikat, komplett gardróbjukat, mint mi.

Beszélgessünk!

Te mit gondolsz erről – ciki vagy menő másodkézből vásárolni? Miért?

CIKI

MENŐ

Fast fashion üzleteknek hívjuk azokat a boltokat, melyek a valós igényeknél sokkal gyorsabban, 2-3 hetente lecserélik teljes árukészletüket. Termékeiket olcsó alapanyagokból, alacsony minőségben, sokszor embertelen körülmények között állítják elő, elsősorban Ázsiában.

A **slow fashion** ezzel szemben egy mozgalom, mely a tudatos vásárlást, az állandóan változó trendek, divathullámok helyett a saját, egyedi stílus megtalálását támogatja.

6. Hasznosítsd újra!

Nem minden szemét, ami a kukába kerül

A piramis alján járunk már, azaz a **legkisebb hatásfokú lépésekről beszélgetünk**: a szelektív gyűjtésről, a kreatív újrahasznosításról és a komposztálásról.

Furcsa, hiszen a hétköznapokban mintha épp ezekről a lépésekről hallanánk a **leggyakrabban**: nem valószínű, hogy sokatoknak mondunk újat a szelektív gyűjtés szabályait ismertetve.

Ez azonban viszonylag új fejlemény, hiszen a 2000-es évek elején még nem terjedtek el ilyen széleskörben ezek a fogalmak.

Nézőpont kérdése, hogy **sokat vagy keveset** tesz az a környezetért, aki külön gyűjti a papírt és a műanyagot - mindenesetre **jóval többet**, mint aki nem figyel erre.

A **szemét** és a **hulladék** nem ugyanazt jelentik: a **hulladék** olyan **értékes tárgy vagy alapanyag**, melyet eredeti funkciója helyett **másképp hasznosítunk újra**.

- Az **újrahasználat** azt jelenti, hogy egy tárgyat eredeti formájában a lehető legtöbbször használunk, csak a felhasználó vagy a funkció változik. Ha például a PET palackból madáretetőt készítesz, az újrahasználat, hiszen a palack megmarad. Ide tartozik az eladás, továbbadás, bérlet is.
- **Újrahasznosításnak** nevezzük azt a folyamatot, amikor egy tárgyat anyagában hasznosítunk újra. A PET palack elveszíti eredeti formáját, és beolvastva poliészter, majd abból műanyag fólia készül.

Az újrahasznosítás gyakran nagy energiaigényű ipari folyamatokat jelent. Ezt kerülheted el, ha minél többször kreatívan újrahasználsz egy terméket.

Te válogatós vagy?

Feladat

A szülők általában nem szeretik, ha válogatós vagy - most mégis annak örülnek, ha minél inkább azzá válnál. Ki érti őket?

Igen, a **szelektív hulladékgyűjtés**ről lesz szó – húzd a tárgyakat a megfelelő gyűjtőedénybe!

Projektfeladat

Szereztek az iskolába szelektív hulladék-gyűjtőedényt!

Van már az iskolában papír- és műanyaggyűjtő edény? Lépjete tovább, és gyűjtsétek a régi mobiltelefonokat, zoknikat! Vegyétek fel a kapcsolatot a [Jane Goodall Intézzel](#) vagy a [Zoknicserre Program](#) vezetőjével, akik segítenek a tárgyak elszállításában!

Tudtad?

- A régi mobiljaidat **Passzold vissza tesó!** a **Jane Goodall Intézetnek**, akik a mobilokban található koltánércet visszanyerik a készülékekből, ezzel megmentve Afrika védett erdőinek egy részét. Erről [ITT](#) olvashatsz bővebben.
- A kiürült, lejárt **gyógyszereket és csomagolásukat** a **gyógyszertárakban** adhatod le.
- Az **aeroszolos dobozok** (spray-k) **veszélyes hulladéknak** minősülnek, így még a tejszínhaspray is a **hulladékudvarban** kell lerakni.
- Az **ablaküveg, parfümös üveg, tükör nem újrahasznosítható** a rajtuk lévő bevonatok miatt.
- Az **elektromos háztartási gépeket**, például a mikrohullámú sütőt minden olyan helyen **kötelesek átvenni**, ahol ahhoz hasonlókat árusítanak.
- A kompakt **fénycsővek**, fluoreszkáló anyagok és egyéb **izzók** higanyt tartalmaznak, ezért **nem szabad** őket a **szelektívbe dobni**. Nagyobb bevásárlóközpontokban, szupermarketek bejáratánál található **speciális gyűjtőedénybe** kell őket helyezni.
- Az **elemek, akkumulátorok** a környezetet súlyosan károsító anyagokat: higanyt, kadmiumot, ólmot tartalmaznak. **Speciális gyűjtőedényben** vagy hulladékudvarban helyezd el őket.
- A **chipses zacskó** fémmel kevert műanyag, így nem újrahasznosítható, a **vegyes (kommunális) szemétbe** kell helyezni. Ugyanígy tegyél minden olyan műanyagnak látszó csomagolással (csoki, müzli stb.), amely belül csillogó, fémes anyagú.

Becsomagoljam?

Válogatni nem is olyan egyszerű, igaz? Sokkal könnyebb lenne, ha **kevesebb hulladék** sorsáról kéne döntenünk, és még a szelektív kukánk se lenne tele.

A **szelektív hulladék** jelentős része élelmiszerek és más áruk **csomagolásból származik**, azaz **eleve szemetet viszünk haza**. Gondolj csak a sok papírdobozra, nejlonzacskóra, flakonra és tégelyre. Vajon hogyan tudjuk **még ezt is lecsökkenteni?**

Feladat otthonra

Keress fel egy környékbeli **csomagolásmentes boltot**, és nézd meg, mit és hogyan lehet ott beszerezni! Vigyél magaddal **befőttesüveget, textilszatyrot és tartós dobozt**, és éld át, milyen lehetett a vásárlás akkor, amikor még nem csomagoltak be egyesével mindent!

Nem a legjobb megoldás

A szelektív hulladékgyűjtés fontos dolog, de **nem a legjobb megoldás**, ha jelenlegi életmódunkat hosszútávon szeretnénk fenntartani. A kiválogatott hulladék nagy része **nem hasznosul újra**, hiába gyűjtjük őket össze. A szeméttelpeken bálákban állva tárolják őket tovább, mert ekkora mennyiséget az ezzel foglalkozó cégek sem képesek feldolgozni, illetve az újrahasznosított alapanyag iránti kereslet sem olyan nagy.

Ráadásul ahogy a papírból alacsonyabb minőségű újrapapírt, a PET palackokból vagy a TetraPak dobozokból gyengébb minőségű alapanyagot, általában csomagolófóliákat állítanak elő. Ezt hívjuk **downcycling**nek, azaz értékcsökkentett újrahasznosításnak, mivel folyamat végén egyre rosszabb és egyre kevesebb alapanyag jön létre.

A megoldás tehát nem a hulladék válogatása, hanem az, hogy **ne legyen mit válogatni!**

Kreatív újrahasznosítás

Az emberek nagyon kreatívak, és a mások által kidobásra szánt tárgyakból hihetetlenül izgalmas dolgokat képesek készíteni, kihasználva az eredeti tárgy vagy anyag alapvető tulajdonságait.

Az **upcycling**, magyarul **értéknövelő újrahasznosítás** során felhasznált tárgyaknak az egyedi ötlet ad plusz értéket, azaz megnöveli azt. Az igazán jó upcycling termékekhez olyan alapanyagot használnak fel, amely

- mások számára teljesen értéktelen, hibás, kidobásra ítélt - ezért olcsó
- tömegesen megtalálható és folyamatosan újratermelődik
- nagyon jó alaptulajdonságokkal rendelkezik, ezért könnyen lehet vele dolgozni
- nagy ökolábnyomú, így felhasználásával védjük a környezetet
- valódi értékkel rendelkező, hasznos tárgyak készítésére alkalmas.

Lássunk néhány magyar upcycling vállalkozást!

FELVARROM

felvarrom.hu - lyukas biciklibelsőből övek, pénztárcák, kiegészítők

[Borgica Textilészer](#) - pólófonalból és hordozókendőkből készült ékszerek, kiegészítők

**ZOKNI
CSEREPROGRAM**

[Zokni Csereprogram](#) - lyukas, páratlan, kinyúlt zoknikból szigetelőanyag

[Dekorázs](#) - használt gumiabroncsból puffok, tárolók

Old Blue

[Old Blue Kft.](#) - foltos, szakadt, divatjamúlt farmerekből használati tárgyak

Papírfonás – újságpapírból tárolók, kosarak, dísz tárgyak készítése - több kézművesnél is megtalálhatod! A fotón [Gulyás-Szabó Judit](#) munkája.

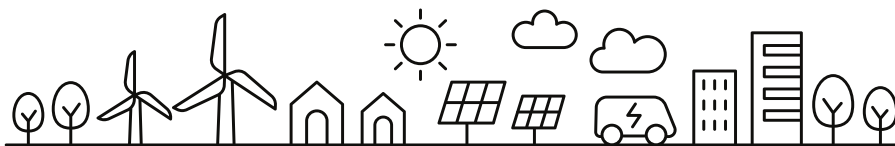
Do It Yourself - Csináld magad!

Ha rákeresel a **DIY** mozaikszóra, rengeteg ötletet találsz azzal kapcsolatban, hogy mi mindent készíthetsz el te magad. Divattá vált a kreatív újrahasznosítás, ami nagyon jó hír - vedd ki te is a részed belőle!

Feladat otthonra

Tégy egy próbát, és nézd meg a videómegosztókon, hogy mit lehet készíteni papírgurigából vagy konzervdobozból – ne felejtse el odaírni, hogy **házilag** vagy **DIY!** Készítsd el azt, amelyik a legjobban tetszik!

Feladat

Dolgozzatok csapatban!

Nézzétek meg az asztalon található tárgyakat alaposan! Fogjátok, forgassátok meg őket, gyűjtsétek be a lehető legtöbb információt róluk!

a) Válasszátok ki azt a tárgyat, aminek a **legtöbb új funkciót** tudnátok adni!

b) Melyik tárgyból készítenétek

- kulcstartót a bejárati ajtó mellé?
- tálcát?
- kis polcot az ágy mellé?

c) Melyik az a tárgy, amely az upcycling fogalmát nézve a **lehető legjobb alapanyag?**

d) Az alábbi képeket állítsátok sorrendbe az alapján, melyik a **leginkább fenntartható ötlet!** Szempontok:

- alapanyag mennyisége, minősége
- a tárgy hasznossága
- a hozzáadott anyagok környezetbarátak-e
- egyéb szempont, ami eszetekbe jut.

[Madaboutlamp](#)
[Facebook oldal](#)

[Otthonkomandó](#)

[Mindy.hu](#)

GREEN TEEN PROGRAM

FENNTARTHATÓSÁGRÓL FIATALOKNAK az újrahasználat jegyében

6 részes foglalkozássorozat
felső tagozatosok számára

Készítette: Zöldellő Sárrét Egyesület

Tóthné Balázs Katalin

Kecskés Tímea

a Közép-Dunántúli Regionális Innovációs Ügynökség megbízásából
a 2LIFES projekt keretében.

2023

A magyar partner részvétele a projektben a Magyar Állam társfinanszírozásával valósult meg.

The project is co-funded by the European Union.

<https://www.interregeurope.eu/2lifes/>